

Jan Ziobro

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie
jziobro@poczta.onet.pl

Współdziałanie Państwowej Straży Pożarnej z Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej

STRESZCZENIE

Postęp społeczno-gospodarczy kraju związany z rozwojem przemysłu, różnorodnej infrastruktury technicznej, wdrażaniem nowoczesnych technologii, a także zmieniające się warunki klimatyczne, które powodują występowanie niekorzystnych zjawisk naturalnych, stanowią potencjalne źródła zagrożeń dla człowieka i otaczającego go środowiska. Niezaprzeczalnym faktem jest, że zarówno bezpieczeństwo, jak i zagrożenia, które są z nim nierozłącznie związane, podlegają gwałtownym i dynamicznym przemianom.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że realizacja zadań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wymaga złożonych nakładów i stosowania coraz nowocześniejszych środków przeciwdziałania powstającym zagrożeniom, aby w maksymalnym stopniu chronić interesy państwa i obywateli. Taki stan rzeczy rodzi potrzebę współdziałania, połączenia sił wszystkich odpowiedzialnych podmiotów celem uzyskania większego potencjału, ale również łączenia różnych kompetencji i możliwości osób oraz środków działania im tylko dostępnych.

Państwowa Straż Pożarna będąca częścią podsystemu ochronnego i Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stanowiące element podsystemu obronnego – to podmioty bezpieczeństwa, które realizują nałożone na nie zadania w oparciu o współpracę i współdziałanie. Zakres tej współpracy obejmuje wiele aspektów dotyczących ratownictwa i przeciwdziałania różnego rodzaju zagrożeniom. W artykule przedstawiono wybrane obszary współpracy pomiędzy Państwową Strażą Pożarną a Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące problematyki zapewniania bezpieczeństwa.

Słowa kluczowe: Państwowa Straż Pożarna, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, ratownictwo, współdziałanie, współpraca.

Zapewnienie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych konstytucyjnych obowiązków państwa w stosunku do obywateli. Zadanie to w imieniu państwa realizuje wiele podmiotów i instytucji w oparciu o obowiązujące przepisy kompetencyjne w zakresie określonym tymi przepisami.

Pojęcie bezpieczeństwa jest określeniem bardzo złożonym i mającym wiele znaczeń. W *Słowniku języka polskiego* określone jest jako stan niezagrożenia, spokoju, pewności¹.

¹ *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1978, s. 147.

Bezpieczeństwo to także świadomość, że w obliczu zagrożeń lub symptomów ich wystąpienia stan, w jakim znajduje się określony podmiot, pozwala mu się czuć bezpiecznie². Definiując bezpieczeństwo, koniecznym jest dookreślenie jego rodzaju. Według Ryszarda Zięby możemy wyróżnić następujące rodzaje bezpieczeństwa³:

- ze względu na obszar, jaki obejmuje – bezpieczeństwo globalne, bezpieczeństwo międzynarodowe, bezpieczeństwo regionalne, bezpieczeństwo narodowe;
- ze względu na stosunek do obszaru państwa – bezpieczeństwo zewnętrzne i bezpieczeństwo wewnętrzne;
- ze względu na dziedzinę, w jakiej występuje – bezpieczeństwo ekologiczne, ekonomiczne, energetyczne, fizyczne, informatyczne (cybernetyczne, teleinformatyczne), kulturowe, militarne, polityczne, socjalne i społeczne oraz identyfikacyjne.

Niezaprzeczalnym faktem jest, że zarówno bezpieczeństwo, jak i zagrożenia nierozłącznie z nim związane podlegają gwałtownym i dynamicznym przemianom.

Zadania dotyczące szeroko pojmowanej sfery bezpieczeństwa państwa realizuje wiele organów, instytucji i organizacji, odpowiadając za różne jego obszary i dziedziny. W *Białej księdze bezpieczeństwa narodowego*⁴ autorzy, dokonując diagnozy bezpieczeństwa, wyodrębnili cztery główne dziedziny bezpieczeństwa narodowego: obronną, ochronną, społeczną i gospodarczą. Wyróżnionym dziedzinom przyporządkowano związane z nimi sektory bezpieczeństwa narodowego (rys. 1), a także podmioty realizujące zadania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa.

DZIEDZINY BEZPIECZEŃSTWA			
OBRONNA	OCHRONNA	SPOŁECZNA	GOSPODARCZA
SEKTORY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO			
<ul style="list-style-type: none"> • DYPLMATYCZNY, • MILITARNY, • WYWIADOWCZY, 	<ul style="list-style-type: none"> • KONTRWYWIADOWCZY, • PRAWA I PORZĄDKU PUBLICZNEGO, • RATOWNICZY. 	<ul style="list-style-type: none"> • KULTURALNY, • EDUKACYJNY, • SOCJALNY, • DEMOGRAFICZNY, • MIGRACYJNY. 	<ul style="list-style-type: none"> • FINANSOWY, • ENERGETYCZNY, • TRANSPORTOWY, • INFRASTRUKTURY KRYTYCZNEJ, • ŚRODOWISKA NATURALNEGO.
TRANSEKTOROWE OBSZARY BEZPIECZEŃSTWA <ul style="list-style-type: none"> • ANTYTERRORYZM, • CYBERBEZPIECZEŃSTWO. 			

Rys. 1. Dziedziny i przyporządkowane im sektory bezpieczeństwa narodowego

Źródło: opracowanie własne.

Podmioty te wspólnie tworzą system bezpieczeństwa państwa, rozumiany jako całość sił i środków przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań w dziedzinie bezpieczeństwa, odpowiednio do tych zadań zorganizowanych i przygotowanych. W ramach systemu wyróżniamy podsystem kierowania i podsystemy wykonawcze (rys. 2).

² *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, Szczytno 2011, s. 12.

³ *Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie*, red. R. Zięba, Warszawa 2008.

⁴ *Biała księga bezpieczeństwa narodowego*, red. S. Koziej, Warszawa 2013, s. 19.

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO					
PODSYSTEM KIEROWANIA		PODSYSTEMY WYKONAWCZE			
ORGANY WŁADZY PUBLICZNEJ	ORGANY DORADCZE	OPERACYJNE		WSPARCIA	
		OBRONNY	OCHRONNY	SPOŁECZNY	GOSPODARCZY
KIEROWNICY JEDNOSTEK WYKONAWCZYCH	SZTABY	<ul style="list-style-type: none"> • siły zbrojne, • dyplomacja, • służby specjalne działające na rzecz obronności, • przemysł obronny, • potencjał naukowo badawczy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymiar sprawiedliwości, • służby specjalne, • policja, • straże i inspekcje, • system ratowniczo – gaśniczy, • podmioty prywatne (firmy ochrony osób i mienia), • organizacje pozarządowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • systemy edukacyjne, • systemy opieki socjalnej, • kultura, • aktywność społeczna, •, 	<ul style="list-style-type: none"> • systemy finansowe, • systemy energetyczne, • systemy transportowe, •,

Rys. 2. Uproszczony model systemu bezpieczeństwa narodowego

Źródło: opracowanie własne.

Podsystem kierowania jest kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego odpowiedzialnym za kierowanie bezpieczeństwem narodowym w celu zapewnienia bytu i rozwoju państwa w zmieniających się warunkach. Obejmuje on organy władzy publicznej oraz kierowników jednostek organizacyjnych realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa wraz z całym systemem administracyjnym (doradczym, sztabowym). Rozpatrując problematykę kierowania bezpieczeństwem narodowym w aspekcie zagrożeń bezpieczeństwa, możemy wyodrębnić kierowanie obroną państwa w przypadku bezpośredniej agresji, kierowanie związane z ogólnie nazwanym przygotowaniem obronnym państwa, a także zarządzanie kryzysowe⁵.

Podsystemy wykonawcze to operacyjne podsystemy obronne i ochronne oraz podsystemy wsparcia społecznego i gospodarczego, które tworzą siły i środki przewidziane do realizacji ustawowo określonych zadań w dziedzinie bezpieczeństwa, pozostające w dyspozycji organów kierowania bezpieczeństwem.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że realizacja zadań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wymaga ponoszenia złożonych nakładów i stosowania coraz nowocześniejszych środków przeciwdziałania powstającym zagrożeniom, aby w maksymalnym stopniu chronić interesy państwa i obywateli. Taki stan rzeczy rodzi potrzebę współdziałania, połączenia sił wszystkich odpowiedzialnych podmiotów celem uzyskania większego potencjału, ale również łączenia różnych kompetencji i możliwości osób oraz środków działania im tylko dostępnych.

Współdziałanie rozumiane jest jako wspólne działanie co najmniej dwóch autonomicznych podmiotów. Istotą współdziałania jest dążenie do efektywnego zrealizowania wspólnym wysiłkiem celów, do których podmioty te zostały powołane; charakteryzuje się następującymi cechami:

⁵ zarządzanie kryzysowe – działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej

- wspólny cel uczestników,
- autonomiczność uczestników – brak stosunku podległości,
- dobrowolne uzgodnienie zadań do realizacji,
- realizacja własnych zadań przez podmioty współdziałające, z których część polega na udzielaniu wzajemnej pomocy dla osiągnięcia celu głównego⁶.

Pojęcie współdziałania znajdujemy w wielu aktach prawnych regulujących sferę bezpieczeństwa. Inny termin, który jest również w nich stosowany, to określenie „współpraca”.

Słowo „współpraca”, stosowane w tekstach aktów prawnych, oznacza zobowiązanie organów do ściślejszego wspólnego działania aniżeli współdziałanie, które oparte jest na zasadzie dobrowolności. W zakresie znaczeniowym pojęcia „współpraca” niewątpliwie zawiera się zakres znaczeniowy pojęcia „współdziałanie”. Jeżeli więc jakieś podmioty współpracują ze sobą, to na pewno można też mówić o ich współdziałaniu.

Edward Ura, zaliczając współdziałanie do działań niewładczych w administracji, stwierdza, że formą działania administracji państwowej, wyrosłą z konieczności jej rozszerzonych działań, jest działalność społeczno-organizatorska, mieszcząca w sobie wielokierunkową działalność społeczno-polityczną realizowaną przez organy państwowe i organizacje społeczne⁷.

Państwowa Straż Pożarna (dalej: PSP) będąca częścią podsystemu ochronnego i Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: SZ RP) stanowiące element podsystemu obronnego – to podmioty bezpieczeństwa, które realizują nałożone na nie zadania w oparciu o współpracę i współdziałanie. Zakres tej współpracy obejmuje wiele aspektów dotyczących ratownictwa i przeciwdziałania różnego rodzaju zagrożeniom, a charakter tego współdziałania w poszczególnych podsystemach determinowany jest obowiązującym porządkiem prawnym.

Państwowa Straż Pożarna to zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Jest także organizatorem krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Swoje zadania realizuje poprzez: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń, organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń. Do jej zadań należy także wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze. Innym ważnym obszarem działania jest kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności. Polem działania PSP jest także nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych, prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności. Do zadań PSP należy także współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw, które wynika z umów wiążących Rzeczypospolitą Polską, oraz współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych⁸.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej to siły i środki wydzielone przez Rzeczypospolitą Polską do zabezpieczenia jej interesów i prowadzenia walki. Są podstawowym elementem

⁶ W. Lidwa, *Współdziałanie w walce lądowej*, Toruń 2000, s. 90.

⁷ Zob. E. Ura, *Prawne zagadnienia ochrony osób i mienia*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, 1998, s. 124.

⁸ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1340, z późn. zm.).

systemu obronnego państwa przeznaczonym do skutecznej realizacji polityki bezpieczeństwa i polityki obronnej. SZ RP utrzymują gotowość do realizacji trzech rodzajów misji: zagwarantowanie obrony państwa i przeciwstawienie się agresji, udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i operacjach humanitarnych, wspieranie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomoc społeczeństwu.

Zadaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Ważnym obszarem zadaniowym realizowanym przez SZ RP jest możliwość udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego. Istotnym z punktu widzenia bezpieczeństwa zadaniem realizowanym przez wojsko jest oczyszczanie terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego, a następnie ich unieszkodliwianie⁹.

Znając zakresy funkcjonowania PSP i SZ RP oraz zasady realizacji działań, możemy wskazać wiele płaszczyzn ich współpracy i współdziałania w dziedzinie zapewniania szeroko pojętego bezpieczeństwa. Do najważniejszych płaszczyzn możliwej kooperacji należy zaliczyć: funkcjonowanie podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, przeciwdziałanie i likwidacja skutków klęsk żywiołowych, prowadzenie działań ratowniczych, nadzór nad przestrzeganiem przepisów ochrony przeciwpożarowej, szkolnictwo, nauka i wiele innych.

Istotnym polem współpracy PSP i SZ RP jest współdziałanie w ramach podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, którego funkcjonowanie możemy podzielić na cztery dziedziny zadaniowe. Pierwszą dziedziną jest szeroko rozumiany monitoring zagrożeń, uwzględniający ich rodzaj, skalę i miejsce powstania. Druga obejmuje problematykę zapobiegania powstawaniu zagrożeń, trzecia to reagowanie związane z wystąpieniem konkretnego zagrożenia oraz usuwanie jego skutków. Czwartą ważną dziedziną funkcjonowania podsystemu kierowania jest kierowanie obroną państwa w przypadku agresji militarnej. Analizując kierowanie bezpieczeństwem w aspekcie zagrożeń niemilitarnych, dostrzegamy, że kluczowym zadaniem jest zapewnienie na wszystkich poziomach organizacji państwa (centralnym, wojewódzkim, lokalnym) dobrze funkcjonującego, sprawnego systemu zarządzania kryzysowego, opartego na kooperacji i współdziałaniu organów władzy i podmiotów bezpieczeństwa w nim uczestniczących. Należy zaznaczyć, że istotną rolę w funkcjonowaniu podsystemu kierowania spełniają stanowiska kierowania i centra zarządzania z całą ich infrastrukturą, procedurami i systemami umożliwiającymi pozyskiwanie wiedzy o zagrożeniach oraz ich analizę. Wnioski z analiz stanowią podstawę planowania i prowadzenia działań przez podmioty wchodzące w skład podsystemów wykonawczych. Ważną rolę w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego przez decydentów (premier, minister, wojewoda, starosta, prezydent, burmistrz, wójt) spełniają powoływane przez nich zespoły zarządzania kryzysowego. Ich rola jako organów doradczych polega na ocenie zagrożeń (potencjalnych i występujących) i ich wpływu na stan bezpieczeństwa oraz prognozowaniu rozwoju zagrożeń, a także przygotowywaniu propozycji działań w oparciu o plany zarządzania kryzysowego. W związku z tym, że w skład zespołów zarządzania kryzysowego wchodzi między innymi przedstawiciele SZ RP i PSP, realizacja ustawowych zadań przewidzianych dla zespołów wymaga ich wzajemnej współpracy. Na poziomie wojewódzkim istotną rolę w systemie kierowania spełnia wojewoda, którego ustawowym zadaniem jest zapewnienie

⁹ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz. U. z 2015 r., Nr 144).

współdziałania wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie¹⁰. Wojewoda kieruje ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków, na zasadach określonych w odrębnych ustawach. Narzędziem wojewody jako organu odpowiedzialnego za kierowanie i zapewnienie współdziałania jest odpowiedni Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego, którego stałymi członkami są Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej oraz Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego (lub jego przedstawiciel) jako reprezentant Ministra Obrony Narodowej w terenie.

W wieloszczeblowym systemie zarządzania kryzysowego element takiej współpracy możliwy jest również na szczeblu powiatu i gminy. W przedmiotowych zespołach z ramienia PSP funkcjonują komendanci powiatowi lub miejscy, zaś SZ RP reprezentują komendanci Wojskowych Komend Uzuppełnień lub ich przedstawiciele. Podsumowując, współpraca przedstawicieli PSP i SZ RP w ramach zarządzania kryzysowego polega na analizie zagrożeń i ocenie możliwości reagowania poszczególnych formacji na te zagrożenia. Dokumentem planistycznym będącym efektem tych analiz jest tak zwana siatka bezpieczeństwa, która stanowi element planu zarządzania kryzysowego. Jest ona zestawieniem potencjalnych zagrożeń i wskazaniem podmiotów wiodących odpowiedzialnych za organizację i podejmowanie działań ratowniczych oraz podmiotów z nimi współdziałających. Dobrze sporządzona siatka bezpieczeństwa ułatwia kierowanie i organizację działań w przypadku powstania zagrożenia, pod warunkiem że podmioty przewidziane do działania znają swoje kompetencje, możliwości oraz są otwarte na współdziałanie. By mogło to nastąpić, konieczne jest, aby wiedza o zakresie współpracy, jaki wynika z siatki bezpieczeństwa, była powszechna w całej strukturze podmiotu, poczynając od systemu kierowania do systemów wykonawczych. Dystrybucję tej wiedzy do struktur kierowania i reagowania możemy zapewnić przez organizację konferencji, szkoleń poświęconych tematyce współpracy oraz różnego rodzaju ćwiczeń, treningów i gier sztabowych. Wszelkiego rodzaju ćwiczenia stanowią dobrą formę testowania przyjętych rozwiązań planistycznych, a ich oceny dają informacje o poprawności przyjętych w tych planach rozwiązań lub potrzebie wprowadzenia stosownych korekt. Należy podkreślić, że nie istnieją żadne uregulowania prawne, które zobowiązywałyby podmioty współdziałające w ramach zarządzania kryzysowego do prowadzenia wspólnych ćwiczeń. Ich organizacja jest wynikiem indywidualnych decyzji osób kierujących poszczególnymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu kryzysowym.

Działania ratownicze prowadzone w związku z wystąpieniem zdarzeń kryzysowych oraz przeciwdziałanie i likwidacja skutków klęsk żywiołowych to ważny obszar współpracy SZ RP i PSP. Obejmują one w głównej mierze wymianę informacji o zagrożeniach, dostarczenie specjalistycznego sprzętu oraz wsparcie osobowe prowadzonych działań ratowniczych. W zależności od charakteru i rodzaju zagrożenia (zdarzenie kryzysowe, klęska żywiołowa) inne podstawy prawne regulują zasady użycia SZ RP do działań ratowniczych i zabezpieczających. Jedną z nich jest ustawa o zarządzaniu kryzysowym, na mocy której, jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej, Minister Obrony Narodowej,

¹⁰ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.).

na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego¹¹. W realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego mogą uczestniczyć oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, stosownie do ich przygotowania specjalistycznego, zgodnie z wojewódzkim planem zarządzania kryzysowego. Do głównych zadań, które mogą wykonywać, należy:

- współdziałanie w monitorowaniu zagrożeń;
- wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- współdziałanie w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
- izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
- usuwanie skażeń promieniotwórczych;
- wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
- współdziałanie w zapewnieniu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
- udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarno-higienicznych.

Jak wcześniej wspominałem, w siatce bezpieczeństwa, która jest jednym z głównych elementów planu zarządzania kryzysowego, określa się zadania dla Państwowej Straży Pożarnej i Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz z doprecyzowaniem ich roli jako podmiotu wiodącego lub wspomagającego przy danym rodzaju zagrożenia¹². Na przykład Wojewoda Podkarpacki w swoim planie wyznaczył dla tych dwóch instytucji odpowiednią rolę (jako podmiotu wiodącego, pomocniczego i współdziałającego) przy likwidacji następujących zdarzeń:

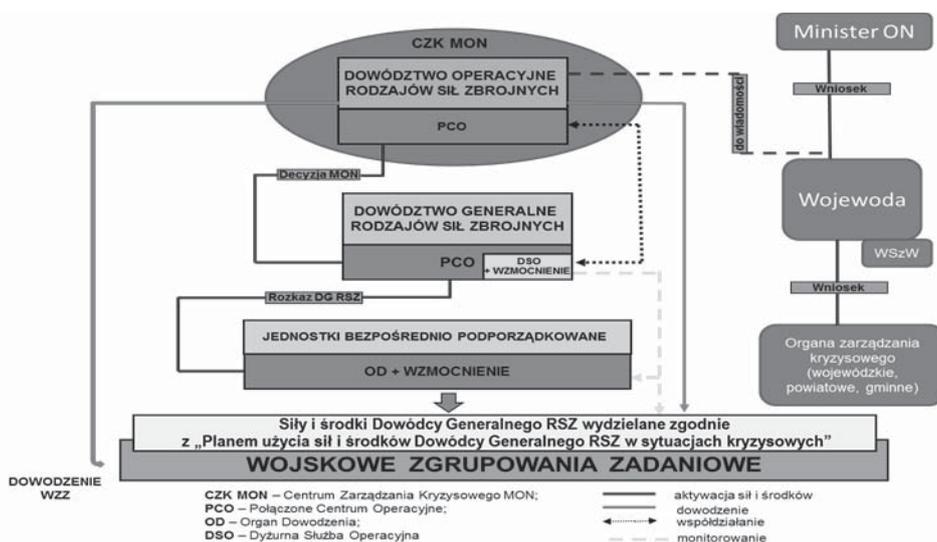
1. Państwowa Straż Pożarna:
 - a) jako podmiot wiodący występuje podczas: pożarów, powodzi, osuwisk, zagrożeń lodowych, zagrożeń meteorologicznych, katastrof komunikacyjnych, awarii chemicznych i przemysłowych oraz katastrof budowlanych,
 - b) jako podmiot wspomagający występuje podczas: zagrożeń terrorystycznych, epidemii, epizootii, protestów społecznych, blokad przejść granicznych, nagłego napływu migrantów oraz w zagrożeniach radiacyjnych.
2. Dla Sił Zbrojnych RP przewidziano rolę wspomagającą podczas: powodzi, osuwisk, zagrożeń lodowych i meteorologicznych, pożarów, epidemii, katastrof komunikacyjnych,

¹¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tj. Dz. U. z 2013 r., Nr 1166)

¹² *Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego dla województwa podkarpackiego*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Rzeszów 2011.

awarii chemicznych i przemysłowych, zagrożeń terrorystycznych i radiacyjnych, katastrof budowlanych, blokad przejść granicznych.

Zasady udziału SZ RP w przypadku wprowadzenia klęski żywiołowej normuje ustawa o stanie klęski żywiołowej¹³. Na mocy zapisów tej ustawy pododdziały wojska mogą zostać wykorzystane w czasie klęski żywiołowej. Jeżeli użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające, Minister Obrony Narodowej może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze działania występuje klęska żywiołowa, pododdziały lub oddziały SZ RP wraz ze skierowaniem ich do zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem. W powyższym przypadku pododdziały i oddziały Sił Zbrojnych RP pozostają pod dowództwem przełożonych służbowych i wykonują zadania określone przez wojewodę. Ogólny schemat zasad wykorzystania Sił Zbrojnych RP w likwidacji zagrożeń i katastrof przedstawia rys. 3. Należy zaznaczyć, że od 1 lutego 2014 roku za sprawy związane z zarządzaniem kryzysowym w wojsku odpowiada Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, a nie jak do tej pory – Sztab Generalny Wojska Polskiego.

Rys. 3. Schemat wykorzystania SZ RP do zdarzeń kryzysowych

Źródło: *Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego dla województwa podkarpackiego...*, dz. cyt.

Żandarmeria Wojskowa to formacja SZ RP, która może być użyta do zwalczania klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidacji ich skutków oraz czynnego uczestniczenia w akcjach poszukiwawczych, ratowniczych i humanitarnych, mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz mienia¹⁴.

Z analizy zdarzeń z ostatnich lat wynika, że najczęściej pododdziały SZ RP oraz będący na nich wyposażeniu sprzęt techniczny były wykorzystywane w akcjach przeciwpowodziowych,

¹³ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (tj. Dz. U. z 2014 r., Nr 333).

¹⁴ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tj. Dz. U. z 2013 r., Nr 568, z późn. zm.)

szczególne do izolacji zagrożonego terenu, zabezpieczania i umacniania urządzeń hydrotechnicznych i obiektów przed skutkami przepływu wód powodziowych. Szczególne znaczenie w akcji przeciwpowodziowej ma możliwość wykorzystania do ewakuacji gąsienicowego transportera pływającego, tzw. PTS, który umożliwia ewakuację większej liczby osób. Zasoby wojskowe wykorzystywane są także do dostarczania w rejon objęty powodzią żywności, wody pitnej, środków medycznych, a także paszy dla zwierząt oraz innych niezbędnych do przetrwania produktów.

Zatory lodowe powodujące zagrożenie dla obiektów inżynierskich i hydrotechnicznych (mosty, tamy, zapory itp.) to następne zagrożenie, do którego usuwania wykorzystywane są zasoby i posiadane umiejętności wojska, szczególnie dotyczące wykorzystania materiałów wybuchowych oraz śmigłowców do transportowania utrzymywanych w gotowości grup minerskich. Mówiąc o współpracy PSP i SZ RP, warto podkreślić możliwość wykorzystania do działań ratowniczych i zabezpieczających szczególne właściwości sprzętu technicznego i inżynierskiego będącego na ich wyposażeniu (np. mosty przevożne, PTS, koparki, dźwigi, spychacze, samochody z napędem terenowym). Walory tego sprzętu mogą być wykorzystane w działaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi, pożarów wielkopowierzchniowych, silnych wiatrów czy katastrofalnych opadów śniegu.

Inną zinstytucjonalizowaną formą współpracy PSP z SZ RP jest funkcjonujący w zintegrowanym systemie zarządzania kryzysowego Rzeczypospolitej Polskiej – Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania (dalej: KSWSiA). Stanowi on wyspecjalizowany podsystem do przeciwdziałania i likwidacji skażeń chemicznych, biologicznych, promieniotwórczych i nuklearnych, określanych zbiorczo jako CBRN. Funkcjonowanie KSWSiA reguluje rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach¹⁵. Krajowy System Wykrywania Skażeń i Alarmowania uruchamiany jest w sytuacji zagrożeń skażeniami o wielkiej skali, gdy niezbędne jest wykorzystanie wszystkich sił i zasobów dostępnych w kraju, np. w sytuacji ataku terrorystycznego z użyciem środków CBRN.

W sytuacji wymagającej uruchomienia Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania koordynację w zakresie jednolitości procedur i interoperacyjności KSWSiA zapewnia Minister Obrony Narodowej przy pomocy centrum dyspozycyjnego (Centralnego Ośrodka Analizy Skażeń Sił Zbrojnych – COAS), funkcjonującego na co dzień jako centralny punkt Systemu Wykrywania Skażeń Sił Zbrojnych. Resortowymi jednostkami do kontaktów w ramach Krajowego Systemów Wykrywania Skażeń i Alarmowania są:

- Centralny Ośrodek Analizy Skażeń;
- Departament Ratownictwa i Ochrony Ludności MSW;
- Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych „CEZAR” Państwowej Agencji Atomistyki;
- Biuro Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Informacji Niejawnych Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej;
- Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa;
- Centralne Biuro Prognoz Meteorologicznych – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowy Instytut Badawczy;
- Departament Spraw Obronnych, Zarządzania Kryzysowego i Ratownictwa Medycznego Ministerstwa Zdrowia;

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 2006 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach (Dz. U. 2006 Nr 191, poz. 1415).

- Komenda Główna Policji – Sztab Główny Policji;
- Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej;
- Komenda Główna Straży Granicznej – Sztab Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Współpraca wszystkich podmiotów tworzących KSWSiA odbywa się na podstawie planu, którego zadaniem jest określenie zasad wspólnego funkcjonowania tych instytucji i organizacji w ramach jednolitego systemu, określenie procedur postępowania oraz zasad (schematów) wymiany informacji, a także zakresu odpowiedzialności poszczególnych elementów krajowego systemu za działania podejmowane w przypadku wystąpienia różnego rodzaju skażeń¹⁶.

Nie tylko wykrywanie i alarmowanie, ale także likwidacja zagrożeń CBRN to możliwe pole współpracy. Państwowa Straż Pożarna w ramach organizacji ratownictwa specjalistycznego tworzy i utrzymuje w gotowości do działań grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego. Natomiast w strukturach sił zbrojnych w ramach podsystemu ratownictwa chemicznego w zakresie likwidacji skażeń chemicznych i promieniotwórczych wojska chemiczne utrzymują w gotowości:

- elementy kierowania i koordynowania działań;
- elementy reagowania: chemiczno-radiacyjne zespoły awaryjne (ChRZA), grupy ratownictwa chemicznego (GRChem), mobilne laboratoria (biologiczne, chemiczne, radiometryczne).

Mogą być one użyte do wsparcia działań ratowniczych jednostek ratownictwa chemicznego układu pozamilitarnego podczas likwidacji katastrof z toksycznymi środkami przemysłowymi w transporcie, magazynowaniu i produkcji. Do zadań realizowanych przez chemiczno-radiacyjne zespoły awaryjne w szczególności należy:

- pomiar skażeń w rejonie awarii;
- określanie możliwości i warunków prowadzenia akcji ratowniczej oraz usuwania przyczyn i skutków awarii;
- ograniczenie rozprzestrzeniania się skażeń;
- współdziałanie w neutralizacji ciekłych toksycznych środków przemysłowych;
- likwidacja skażeń ludzi, sprzętu, budynków, urządzeń oraz terenu w rejonie awarii (w tym także spowodowanymi aktami terroru).

Należy pamiętać, że SZ RP nie są służbą ratowniczą, a ich wykorzystanie w sytuacjach kryzysowych następuje na ogół, gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające; ich użycie następuje wyłącznie na wniosek wojewody.

Ważną dziedziną współpracy PSP i SZ RP jest zapewnienie tak zwanego Wsparcia Państwa Gospodarza (*Host Nation Support*, dalej: HNS) na rzecz sił sojuszniczych rozmieszczonych na naszym terytorium w sytuacjach kryzysowych lub w czasie wojny. Podstawą takiej pomocy są zapisy wynikające z bilateralnych i wielostronnych porozumień pomiędzy NATO a państwem-gospodarzem. Aby sprawnie funkcjonował system wsparcia, niezbędne jest zagwarantowanie w nim udziału – obok sił zbrojnych państwa-gospodarza – również organów administracji publicznej i niektórych innych podmiotów i instytucji, w tym PSP. Stąd ważne jest wcześniejsze przygotowanie upoważnionych przedstawicieli do reprezentowania organów administracji publicznej, tak aby w danej sytuacji organizowanie i udzielanie wsparcia jak najmniej absorboowało właściwy organ administracji publicznej. Państwowa Straż

¹⁶ *Plan współdziałania jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego KSWSiA*, MON, Warszawa 2011.

Pożarna w ramach realizacji tych zobowiązań wykonuje zadania zabezpieczenia przemarszu i stacjonowania sił wojskowych w zakresie swych ustawowych zadań, a w szczególności:

- zapewnienie udziału jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w likwidacji katastrof na szlakach komunikacyjnych przemieszczania się wojsk;
- prowadzenie monitoringu zagrożeń pożarowych w rejonach rozmieszczenia wojsk;
- uczestniczenie, wspólnie z innymi podmiotami, w organizacji ochrony wojsk;
- kierowanie przedstawicieli do udziału w pracach Centrum Koordynacji Ruchu Wojsk, a także – w zależności od potrzeb – innych struktur organizacyjnych realizujących zadania HNS.

W sytuacjach kryzysowych i w czasie udziału PSP zakres realizowanych zadań wsparcia przez państwo-gospodarza sprowadza się do realizacji przedsięwzięć ujętych w *Planie operacyjnym funkcjonowania Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny*. Kierowanie i realizacja zadań HNS w Państwowej Straży Pożarnej oparte jest na systemie stanowisk kierowania i zasobach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Strukturę HNS w Państwowej Straży Pożarnej tworzą:

- Punkt Kontaktowy Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej – zorganizowany w Stanowisku Kierowania Komendanta Głównego PSP (PK HNS KG PSP);
- punkty kontaktowe w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej – zorganizowane w stanowiskach kierowania komendantów wojewódzkich PSP (PK KW PSP);
- komendy powiatowe i miejskie Państwowej Straży Pożarnej – prowadzą praktyczną realizację zadań HNS zgodnie z otrzymanymi zadaniami od komend wojewódzkich.

Realizację zadań HNS w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej zapewniają Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności (dalej: KCKRiOL) oraz Inspektorat Ochrony Informacji Niejawnych i Spraw Obronnych.

KCKRiOL realizuje zadania operacyjne takie jak:

- organizacja i funkcjonowanie PK HNS KG PSP;
- planowanie i realizacja zadań HNS właściwych dla PSP w okresie przegrupowania wojsk własnych i sojuszniczych oraz ich pobytu na terenie kraju;
- aktualizacje dokumentacji PK HNS KG PSP;
- w ramach realizacji zadań współdziałanie z: PK HNS MSWiA, PK HNS KGP, PK HNS KGSG;
- kierowanie realizacją zadań HNS przez PK HNS KG PSP;
- realizacja działań wspierających PK HNSW MSWiA w zakresie zapewnienia dostarczania informacji, które będą służyć do utworzenia i aktualizacji Centralnej Bazy Danych na potrzeby na potrzeby HNS.

Inspektorat Ochrony Informacji Niejawnych i Spraw Obronnych odpowiada za następujące zadania organizacyjne:

- współpracę z Pełnomocnikiem MSWiA ds. HNS oraz pełnomocnikami ds. HNS w Policji i Straży Granicznej;
- aktualizację danych w resortowym planie realizacji zadań HNS, zgodnie z ustaleniami Pełnomocnika ds. HNS MSWiA;
- aktualizację planu podziału zadań HNS w Państwowej Straży Pożarnej;
- szkolenie w zakresie zmian i nowelizacji przepisów prawa regulującego problematykę HNS;
- koordynację uczestnictwa przedstawicieli KG PSP w pracach Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej ds. HNS.

Realizacja zadań HNS oparta jest m.in. na funkcjonalnym systemie odwołów operacyjnych. Nadzór nad realizacją zadań HNS na poszczególnych poziomach ich realizacji sprawuje właściwy terytorialnie komendant lub wyznaczony zastępca komendanta Państwowej Straży Pożarnej, właściwy do spraw operacyjnych. Na poziomie wojewódzkim kierowanie systemem HNS dostosowane jest do struktury organizacyjnej poszczególnych komend wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej¹⁷.

Istotną przestrzenią współdziałania PSP i SZ RP jest problematyka związana z szeroko rozumianą ochroną przeciwpożarową. Zagadnienia te w strukturach wojska realizuje Wojskowa Ochrona Przeciwpożarowa (dalej: WOP), która jest strukturą wykonującą w komórkach i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych zadania Państwowej Straży Pożarnej. Do głównych zadań realizowanych przez Wojskową Ochronę Przeciwpożarową należy:

- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie walki z pożarami oraz likwidacji innych miejscowych zagrożeń w komórkach i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych;
- udzielanie pomocy Państwowej Straży Pożarnej w prowadzeniu akcji ratowniczych, a także wykonywanie pomocniczych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń na rzecz innych służb ratowniczych poza komórkami i jednostkami organizacyjnymi podległymi Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanymi;
- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń w komórkach i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych;
- szkolenie kadry dla potrzeb WOP i ochrony przeciwpożarowej komórek i jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych;
- podejmowanie działań organizacyjno-technicznych usprawniających system alarmowania i współdziałania WOP z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej oraz innymi służbami i podmiotami ratowniczymi w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przeciwpożarowej w komórkach i jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych.

W Wojskowej Ochronie Przeciwpożarowej mogą pełnić służbę także strażacy Państwowej Straży Pożarnej, wyznaczeni za ich zgodą przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej.

Szeroko rozumiana nauka to ważne pole współpracy PSP i SZ RP, począwszy od szkolenictwa, poprzez różnego rodzaju badania i realizacje wspólnych projektów służących poprawie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Realizacja tych zagadnień jest oparta na deklaracji o współpracy pomiędzy Wojskową Akademią Techniczną (dalej: WAT) a Państwową Strażą Pożarną, podpisanej w styczniu 2015 r. przez Komendanta Głównego PSP i Rektora uczelni. W przywołanej deklaracji strony wyrażają wolę współpracy w ramach posiadanych uprawnień i możliwości, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń w zakresie prac naukowo-badawczych i dydaktycznych, praktyk organizacyjno-technicznych, organizacji przedsięwzięć edukacyjnych, konferencji i seminariów. Uzgodniony zakres współpracy

¹⁷ *Plan podziału zadań HNS w Państwowej Straży Pożarnej*, Komenda Główna PSP, Warszawa 2011.

dotyczy ochrony ludności i obrony cywilnej, inżynierii bezpieczeństwa oraz zapobiegania i usuwania skutków zagrożeń nadzwyczajnych. W szczególności dotyczy: ochron zbiorowych ze szczególnym uwzględnieniem schronów i ukryć, infrastruktury krytycznej, ochrony przeciwpożarowej infrastruktury i środowiska, ratownictwa chemicznego, bezpieczeństwa chemicznego i technologii neutralizacji (między innymi sensorów par materiałów wybuchowych i niebezpiecznych gazów), ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, logistyki oraz alarmowania i ostrzegania ludności o zagrożeniach (między innymi łączność optyczna trzeciej generacji)¹⁸.

W imieniu Komendanta Głównego PSP w obszarze naukowo-badawczym i dydaktycznym współpracę z WAT prowadzić będą szkoły PSP oraz Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy. Bardzo ważną deklaracją jest wola podejmowania wspólnych przedsięwzięć na potrzeby ochrony ludności i obrony cywilnej przy wykorzystaniu środków unijnych oraz środków pochodzących z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Jak wynika z powyższego, wiele płaszczyzn i zagadnień może stanowić przestrzeń współpracy pomiędzy Państwową Strażą Pożarną a Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej, których wspólna realizacja systematycznie będzie poprawiać poczucie bezpieczeństwa obywateli jako podmiotów tego bezpieczeństwa. Działania te możemy podzielić na kilka obszarów, takich jak: planowanie, wymiana informacji, monitorowanie i analizowanie zagrożeń, alarmowanie i ostrzeganie o wystąpieniu zagrożenia, reagowanie i szkolenie. Istotnym elementem współpracy jest planowanie, które stanowi podstawę reagowania. PSP tworzy plany ratownicze, Wojewódzkie Sztaby Wojskowe posiadają plany użycia wojska w sytuacjach kryzysowych, natomiast w wojewódzkich planach zarządzania kryzysowego następuje synchronizacja kompetencji i możliwości wszystkich podmiotów włączonych w system zarządzania kryzysowego, w tym PSP i SZ RP oraz ich sił i środków przewidzianych do wykorzystania w konkretnych sytuacjach kryzysowych. Najlepszą metodą doskonalenia współdziałania pomiędzy jednostkami (organami) jest wspólne organizowanie różnego rodzaju treningów oraz ćwiczenia. Dają one sposobność wzajemnego poznania możliwości operacyjnych, wyposażenia technicznego, procedur działania itp. uczestników ćwiczeń. W ich trakcie doskonalili się również współdziałanie w realizacji konkretnych czynności ratowniczych, poznaje zasady oraz sposoby dowodzenia i kierowania. Ważnym elementem w organizacji ćwiczeń jest ich ocena, konstruowane wnioski stanowią kierunki działania na przyszłość. Systematyczne ich wdrażanie zapewnia utrzymanie akceptowalnego przez społeczeństwo poziomu bezpieczeństwa.

Jak pokazują wydarzenia ubiegłego roku, SZ RP oraz PSP współdziałały również na płaszczyźnie wykraczającej poza zadania ustawowe, działając chociażby na rzecz Urzędu ds. Cudzoziemców w zabezpieczeniu organizacyjno-logistycznym budowy „tymczasowego obozowiska” dla uchodźców z Ukrainy. Realizacja tego zadania pokazała, iż płaszczyzny współdziałania PSP i SZ RP nie mogą być „sztywno” określone. Istotne jest, aby poprzez inwencję i zaangażowanie osób odpowiedzialnych za zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa odsłaniać nowe horyzonty współpracy pomiędzy tymi organami w celu zapewnienia bezpieczeństwa.

Mając na uwadze powyższe, śmiało możemy postawić tezę, że współpraca i współdziałanie stanowią podstawę funkcjonowania Systemu Bezpieczeństwa Narodowego.

¹⁸ <http://www.ock.gov.pl/ock/aktualnosci/2015/574,quotPodpisanie-Deklaracji-o-wspolpracy-pomiedzy-WAT-a-KG-PSP.html>, dostęp: 30.01.2015 r.

Bibliografia

- Biała księga bezpieczeństwa narodowego*, red. S. Koziej, Warszawa 2013.
- Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie*, red. R. Zięba, Warszawa 2008.
- Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, red. B. Wiśniewski, Szczytno 2011.
<http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/kswsia.pdf>
<http://www.ock.gov.pl/ock/aktualnosci/2015/574>
- Lidwa W., *Współdziałanie w walce lądowej*, Toruń 2000.
- Plan podziału zadań HNS w Państwowej Straży Pożarnej KG PSP*, 2011.
- Plan współdziałania jednostek organizacyjnych wchodzących w skład jednolitego KSWSiA*, MON 2011.
- Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1978.
- Ura E., *Prawne zagadnienia ochrony osób i mienia*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów 1998.
- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz. U. z 2015 r., Nr 144).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1340, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tj. Dz. U. z 2013 r., Nr 568, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (tj. Dz. U. z 2014 r., Nr 333).
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tj. Dz. U. z 2013 r., Nr 1166).
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.).
- Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego dla województwa podkarpackiego*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Rzeszów 2011.

SUMMARY

Jan Ziobro

**Cooperation between The State Fire Services and The Armed Forces
of The Republic of Poland**

The socio-economic progress of Poland associated with the development of industry, the technical infrastructure and implementation of the latest technologies as well as the climatic changes which result in the occurrence of adverse natural phenomena constitute potential sources of risk to human beings and the surrounding environment. It is an undeniable fact that both safety and the inherent risks are subject to rapid and dynamic changes.